

ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

М.В. Газуда, Л.М. Газуда

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

E-mail lesyagazuda@gmail.com

Розвиток територіальних економічних систем, зокрема регіональних природно-господарських систем Карпатського регіону (Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська та Чернівецька області), ефективне використання їх агроресурсного потенціалу залежить від низки передумов і характерних особливостей, передусім природно-географічної, економічної, соціальної, екологічної.

У процесі забезпечення збалансованого розвитку територіальних економічних систем України, в тому числі і в Закарпатській області ще недостатньо відпрацьована модель збереження та оптимального використання агролісових екосистем, і зокрема, субальпійських лук. Відмічена проблематика тісно пов'язана з двома теоретичними моделями життєздатного розвитку: модель біогеофізичної бази та модель конкуруючих цілей. При цьому, біогеофізична модель базується на ресурсних входах і результуючих виходах, що впливають на екологічну систему, а модель конкуруючих цілей життєздатності орієнтована на трикутник, що складається з економічного, соціального та екологічного фундаментів стабільного та самодостатнього розвитку, який у межах новітніх досліджень все більше перетворюється на багатогранну фігуру.

Оскільки забезпечення збалансованого розвитку Закарпаття тісно пов'язано з інтенсивним освоєнням природних ресурсів та всезростаючим антропогенним і техногенним тиском на довкілля, то екстенсивне використання природних ресурсів призводить не тільки до їх швидкого зменшення, але і до деградації сільськогосподарських угідь, зміни корінних типів лісу на похідні. З метою

підвищення ефективності функціонування територіальних економічних систем, удосконалення структури економіки, оптимізації виробництв з наявними земельними ресурсами сільсько- і лісогосподарського призначення та мінерально-сировинними ресурсами, подальший розвиток Закарпаття доцільно орієнтувати на збалансування складових, передусім соціальної, економічної й екологічної, забезпечення збалансованого зростання економіки краю, формуючи конкурентоздатне життєве середовище на основі синергії їх результативності.

У сільському, лісовому господарствах та мисливстві (секція А сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство, і зокрема розділ 01 сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних із ними послуг, КВЕД – Класифікації видів економічної діяльності [1, с. 6], особливого значення набувають відносини з приводу екології, охорони природи в їх найширшому розумінні. Екологічна загроза для відмічених видів економічної діяльності поглиблюється, оскільки внаслідок глобального забруднення атмосферного повітря та землі промисловими відходами, внесення підвищених доз мінеральних добрив, використання отрутохімікатів для боротьби із шкідниками і хворобами сільськогосподарських рослин та лісів, сільське і лісове господарство, мисливство та пов'язані з ними послуги також стали одним із факторів забруднювачів довкілля. Проблеми створюють і недосконалість застосування екологічних та природоохоронних заходів, що завдають великої шкоди найважливішому ресурсу – землям сільсько- та лісогосподарського призначення, що ускладнюється недоліками в організації охорони ґрунтів від водної та вітрової ерозій. Відмічені причини зумовлюють необхідність посилення уваги до ефективної організації аграрних і лісових відносин з метою забезпечення ґрунтозахисної, екологічної та природоохоронної функцій. Однак ці заходи потребують державної фінансової підтримки, що сприятиме підвищенню екологічної надійності досліджуваних екосистем та збільшенню виробництва екологічно чистої продукції. Доцільним є розроблення організаційно-економічної моделі відтворення та збереження агролісоландшафтів Закарпаття.

Фундаментальним завданням постає розроблення науково-прикладних засад формування оптимальної та ефективної моделі агролісових екосистем, обґрунтування та розроблення рекомендацій стосовно доведення рівня лісистості до науково-обґрунтованих нормативів за рахунок колишніх колгоспних лісів, які передані в підпорядкування Головного державного спеціалізованого лісогосподарсько агропромислового підприємства (Закарпатагроліс) Міністерства аграрної політики та продовольства України, відновлення родючості земельних угідь сільськогосподарського призначення та корінних типів лісу відповідно до природноеконімічних зон Закарпатської області; використання синергічного ефекту у природокористуванні сільгоспугіддями та лісовими ресурсами, в тому числі продукції недеревного рослинного походження лісу та субальпійських лук (полонин); окреслення перспектив розширення виробництва екологічно чистої продукції з агро-, лісоландшафтів природного походження та створення додаткових робочих місць завдяки поглибленій переробці сировинних ресурсів харчового призначення з досліджуваних аспектів природокористування на основі запровадження раціональної системи використання природних ресурсів, сільсько- та лісогосподарського призначення, передусім на прикордонних територіях регіону, в тому числі й сільських та Карпатської гірської системи в цілому.

Основне навантаження на навколишнє природне середовище та природні ресурси регіону створюють усі види економічної діяльності як сільськогосподарського, так і лісопромислового, а також сировинно-видобувного та виробничо-промислового комплексів, тому існує необхідність формування інтегрованого і системного підходу й оцінювання управлінських кроків з метою довгострокового збереження агролісових екосистем прикордонних регіонів в умовах забезпечення збалансованого регіонального розвитку.

Література

1. Класифікація видів економічної діяльності ДК009:2010 [Електронний ресурс]: Національний класифікатор України/ Держспоживстандарт